

Zbigniew Czarnuch

Działalność Towarzystwa Przyjaciół Witnicy

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 5, 405-407

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zbigniew Czarnuch
Witnica

Działalność Towarzystwa Przyjaciół Witnicy

Coroczne spotkania gorzowskich regionalistów w Witnicy podczas tutejszych Spotkań na Starym Trakcie organizowanych każdego roku w połowie czerwca, stają się powoli stałym elementem życia tego środowiska. O pierwszym spotkaniu pisaliśmy w numerze 3 NRHA. Zajmowano się wówczas tematyką dziejów tego traktu, przy którym leży Witnica a także sprawami dziejów poczty dyliżansowej i oznakowaniem odległości dróg w XIX w.

W roku 1996 przedmiotem zainteresowania przybyłych na sympozjum historyków były przemiany nazw miejscowości leżących w dorzeczu dolnej Warty. Z referatami wystąpili: dr Edward Rymar (Pyrzyce), który mówił o ewolucji nazw geograficznych na tym obszarze w średniowieczu; Georg Grüneberg i Zbigniew Czarnuch, przedstawiając zagadnienie osobliwych nazw miejscowości wsi położonych w Łęgach Warciańskich, założonych w XVIII w.; dr Maria Wagińska - Marzec z poznańskiego Instytutu Zachodniego, referując działalność polskich komisji nazwenniczych z lat 1945-1950. Komunikaty wygłosili: Jerzy Zysnarski i Zdzisław Linkowski z Gorzowa. Pierwszy przedstawił zagadnienie weryfikacji nazw urzędowych przez osadników w latach powojennych, drugi zarysował niektóre problemy związane z nieładem w nazwach cieków wodnych.

Wśród gości sympozjum była grupa historyków zielonogórskich na czele z wojewodą profesorem Marianem Eckiertem, którzy przybyli tu w związku z przekazaniem do kolekcji zabytków Parku Drogowskazów cennego daru: kopii milowego słupa z drogi Krosno - Zielona Góra.

Niektóre materiały z obu konferencji poszerzone o inne teksty związane z tą tematyką ukażą się w serii Biblioteczki Nadwarciańskiego Rocznika Historyczno-Archiwalnego. Książka jest w druku.

Podczas III Witnickich Spotkań na Starym Trakcie (1997) miała miejsce kolejna konferencja historyków. Tym razem tematem obrad był problem bezpieczeństwa na drogach jako element ogólnego problemu bezpieczeństwa w państwie. Jacek Grzegorz Brzustowicz (Krzęcin) przedstawił zagadnienie bezpieczeństwa na drogach Nowej Marchii w średnowieczu. Gerhard Weiduschat (Berlin) omówił proces kształtowania się nowoczesnych struktur władz bezpieczeństwa publicznego w Brandenburgii w czasach nowożytnych. Dr Christa Kouschil (Berlin) przedstawiła zagadnienia polsko-brandenburskich sporów granicznych na „polskiej drodze” z Frankfurtu do Międzyrzecza, a Dariusz Rymar (Gorzów Wlkp.) mówił o procesie formowania się polskich władz bezpieczeństwa publicznego w latach czterdziestych w powiecie gorzowskim.

W roku 1997 TPW podjęło trud organizacji nowego towarzystwa o nazwie: Stowarzyszenia Educatio Pro Europa Viadrina z siedzibą w Dąbroszynie. Wciąż rozwijająca się przygraniczna współpraca polskich i niemieckich towarzystw wymusza szukanie nowych rozwiązań organizacyjnych. Stowarzyszenie tego typu jak Towarzystwo Przyjaciół Witnicy, jak to wynika już z samej nazwy, ma lokalny zakres oddziaływania. Zachodziła potrzeba powołania organizacji o szerokim wachlarzu zadań statutowych. Stowarzyszenie Educatio Pro Europa Viadrina, pomyślane jako społeczne zaplecze władz Euroregionu (zarejestrowane w Sądzie Wojewódzkim w Gorzowie Wlkp. w grudniu 1997), temu może sprostać.

O potrzebie istnienia takiego Stowarzyszenia niech świadczą następujące przykłady, inicjatyw niemieckich, w których z konieczności polskim partnerem musiało być Towarzystwo Przyjaciół Witnicy. W dniach 24-27 kwietnia 1997 roku stowarzyszenie miłośników historii Kostrzyna z Küstrin Kietz (Verein für Geschichte Küstrins e. V.) organizowało z dużym rozmachem Küstriner Festungstage. Przyjechało ponad stu miłośników fortyfikacji z kilku krajów Europy. Wygłoszono wiele referatów. Z polskiej strony Władysław Chrostowski mówił o naszej polityce konserwatorskiej w odniesieniu do architektury obronnej w ogóle, a fortyfikacji kostrzyńskich w szczególności, a wyniki swych badań prowadzonych w fortach w Sarbinowie i Zabicach przedstawiali Robert Jurga i Anna Kędryna. Z okazji tej imprezy wydane zostały dwa kolejne zeszyty serii Die

Festung: zeszyt 8. opracowany przez Volkmara Brauna, Franka Goscha i Martina Rogge zatytułowany *Küstrin: Fort Gorgast (1883-89) und der Fortgürtel*, zawierający cenne informacje dotyczące dziejów kostrzyńskiej twierdzy i pierścienia jej fortów, oraz zeszyt 9. autorstwa Günthera Barthela i Zbigniewa Czarnucha zatytułowany *Küstrin: Die Zwischenfeldbauten (um 1914)*, poświęcony ostrogom fortecznym zbudowanym na przedpolach fortów w latach pierwszej wojny światowej. Zorganizowano wycieczki, w tym do fortów leżących po polskiej stronie.

Towarzystwo Przyjaciół Witnicy spełniało także rolę polskiego partnera wobec Die Helmut von Gerlach Gesellschaft e. V. für deutsch polnische Zusammenarbeit z Berlina, działającego pod honorowym przewodnictwem prezydenta brandenburskiego parlamentu dr H. Knoblich. Stowarzyszenie to już dwukrotnie organizowało na terenie Dąbroszyna swe wieczory literacko-muzyczne poświęcone postaciom związanym z dziejami pałacu w Dąbroszynie. Organizatorem tych cennych inicjatyw jest Wolfgang Wirth. 16 maja 1997 roku na drugi z koncertów przyjechał dr Herbert Knoblich.

W latach 1996-97 do Dąbroszyna zjechało wiele wycieczek. Jedną z nich to organizowaną przez frankfurcki Projekt Historii Polsko-Niemieckiej, kierowaną przez Willego Przybylskiego, wycieczka studentów Uniwersytetu Viadrina. Przykłady te świadczą na rzecz tezy o konieczności powstania nowego Stowarzyszenia, w którym dużą rolę powinno odegrać Towarzystwo Przyjaciół Kostrzyna oraz inne tego typu organizacje z terenu Euroregionu.

Pierwszą znaczną inicjatywą podjętą przez Stowarzyszenie Educatio Pro Europa Viadrina jeszcze w trakcie czynności rejestracyjnych było zorganizowanie w dniach 22-23 sierpnia 1997 r. wycieczki do Essen na wystawę poświęconą dziejom drogi Brugia - Akwizgran - Berlin - Gorzów Wlkp. - Królewiec - Petersburg - Nowogród. Następną było zorganizowanie akcji wydobycia ze zdewastowanej krypty kościoła w Dąbroszynie okazałego sarkofagu marszałka Schöninga i przewiezienia go do pracowni konserwatorskiej w Szczecinie co miało miejsce w dniu 25 października tego roku. Są to już dokonania nowego stowarzyszenia, które od następnego numeru NRHA będzie już występowało pod własną nazwą.